

Titanic – 90 aastat ookeanipõhjas

Sel pühapäeval möödub 90 aastat ööst, mil ookeanipõhja vajas maailma uhkeim ja uppumatuks peetud reisilaev Titanic.

AIN KALLIS

Titanic väärts 1912. aastal oma nime, olles toona kõige suurem ja kõige luksuslikum laev maailmas. Et nelja jalgpalliväljaku pikkune ookeanihiiglane paistaks veel mõjusam, lisati sellele tegelikult kasutu neljas korsten. Kompanii White Star omanikud soovisid, et Titanic saaks ka kõige kiiremaks, kuid selleks pidi ta edestama senist Sinise lindi omanikku, reisilaeva Mauretania.

1. aprillil lahkus laev oma sünnikoha Belfasti kai äärest, et jõuda esimese reisi lähtepunkti – Southamptoni sadamasse. 6. aprillil, lihavõtte laupäeval värvati meeskonda veel üle 200 mehe. Trümmidesse laaditi ligi 4500 tonni sütt, samuti rikkalikult toidukraami, sealhulgas näiteks 36 000 apelsini ja 20 000 pudelit õlut.

Pilvitu algus

Southamptoni kailt andis Titanic otsad 10. aprillil ja jõudis sama päeva õhtul Cherbourg'i Prantsusmaal, kus pardale astus arvukalt miljonäre. Teine peatus tehti liri saarel Queenstownis (tänapäeval iiristatud nimega Cobh).

Teekonda üle Atlandi alustas 1337 reisijat ja 891 meeskonnaliiget. Ilm oli reisis igati soodus – esimestel päevadel paistis päike ja ka õhusooja jagus parajalt: 11

kuni 12 °C. Luksuskajutites, salongides, saunades tunti end mõnusalt. Laeva peeti uppumatuks – oli tal ju kahekordne põhi ja kere jagunes 16 veekindlaks sektsiooniks, millest isegi nelja täitmise korral veega pidanuks alus pinnale jääma.

Seda, kuidas käituda võimaliku ohu korral, ei teadnud ega vist tahtnudki teada ükski reisija. Õppehäiretest polnud juttugi, sest need oleksid inimesi häirinud.

Laev oli varustatud 20 päästepaadiga (eeskirjad nõudsid 16!), milles ühtekokku 1178 kohta. Esiälgu pidi küll paate olema rohkem, aga sel juhul jäänuks tekil liiga vähe jalu-
tusruumi...

Paar päeva püsis Titanic kiirus 21 sõlme ümber. Meeskonda häiris tulekahju sõeruumis, mis õnnestus kustutada päevaga. 14. aprillil jõuti Newfoundlandi lähedale, sinna, kuhu ulatub külm Labradori hoovus. Temperatuur langes 4–7 kraadini. Viielt lääne pool liikuvalt laevalt saadi jäähoiatusi.

Tuultel mõjul liikusid jäämassid lõunasse. Hoiatusi saatis veel kuus laeva, kuid enamik neist ei jõudnud Ti-

tanicu kaptenisillale, sest radistidel oli tegemist rikkaste reisijate telegrammide edastamisega.

Veeaur jäämäe lähedal

Kella ühe paiku öösel (Greenwichi aeg) 15. aprillil jõuti Labradori hoovusesse. Nii õhu- kui veetemperatuur langes nulli kuni miinus kahe kraadini, pilvitus taevast sirasid tähed, veepind püsis peaaegu sile.

Kaks vahimadrust masti otsas «varesepesas» said korralduse silmad hooliga lahti hoida. Laeva kiirus püsis endiselt 22 sõlme ümber

(auto puhul vastab see umbes 40-kilomeetrisele tunnikiirusele).

Kell kolm oli eespool näha nõrka udu (see pidanuks valvsust suurendama – veeaur kondenseerub jäämägede läheduses), kell

3.10 märkasid vahimadrused äkitselt 500 jardi kaugusel 15–30 meetri kõrgust jäämäge. Laeva peatada on aga veel raskem kui rongi ning täiskäik tagasi ei suutnud olukorda päästa. 37 sekundi pärast lõi jää läbi viie veekindla sektsiooni seinad.

Kell 3.30 paiskas Titanic radist eetrisse SOS-signaali (esimesi kordi maailmas) ning veel 25 minutit hiljem suudeti hakata paate vette laskma. Esimeses 65-kohalises paadis lahkus 28 reisijat: inimesed ei riskinud lahkuda kindlamana tunduvat laevalt.

Reisilaev California oli sel ajal vaid 20 miili kaugusel, kuid radist magas. Kell 5.50 kadus titaanlik Titanic ookeanisügavikku. Liinilaev Carpathia jõudis 58 miili kauguselt õnnetuspaigale kell 7.40 ning päästis nelja tunniga 705 inimest. Tagasi sõites kohati juba 70 meetri kõrgusi jäämägesid.

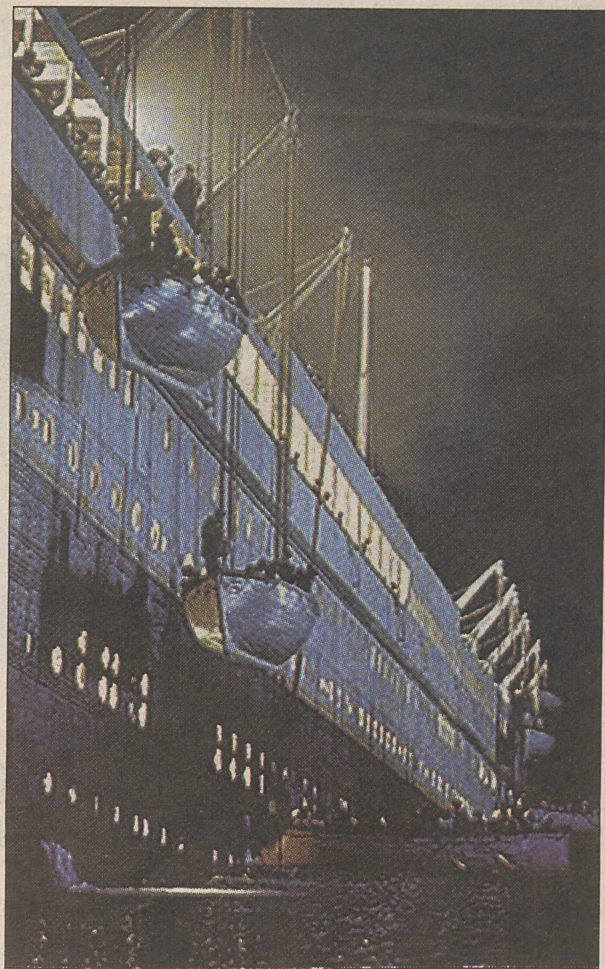
Inimsilmad nägid Titanicut, või õigemini seda, mis hiigellaevast säilinud, taas alles 1985. aastal, Robert D. Ballardi ekspeditsiooni ajal ookeanipõhja.

Livonia Titanicu kursil

Maailm tegi Titanicu hukust tõsised järeldused. Pärast seda töötab laevadel pidev raadiovalve, korraldatakse õppehäireid, pööratakse suuremat tähelepanu ilmastikutingimustele, tehakse jääluuret nii lennukeilt kui kosmosest.

Kui Titanicu kurss oleks kulgenud rohkem lõuna poolt, läbinuks laev sooja Golfi hoovuse, kus veetemperatuur ulatub 12–13 kraadini. Seal juhul võinuks ellu jääda ka paljud päästevestidega vees ulpivad inimesed.

1985. aasta jaanilaupäeva ööl läks Eesti Teaduste Akadeemia uurimislaeva Arnold Veimer (hilisema nimega Livonia) tee Titanicu hukkumiskoha lähedalt mööda. Oli tihe udu, nii veekui õhutemperatuur +5 °C, mõirgas udusireen. Ja siis ilmusid prožektorikiirtesse hiiglaslikud ebamaised jäämäed... Peatusime, ootasime hommikut.

James Cameroni laevahuku-film kogus maailma kinokassadest 2 miljardit dollarit.

«Titanic» raputas kassat

James Cameroni käe all 1997. aastal valminud «Titanic» on märkimisväärne film õige mitmes mõttes. 200 miljoni dollari suuruse eelarvega linasteos tõi ainuüksi Põhja-Ameerika kinodest sisse 601 miljonit dollarit, millele mujalt maailmast lisandus veel 1,2 miljardit. Selle tulemusega hoiab «Titanic» konkurentsilt enese käes kõigi aegade kassarekordid.

Oma tagasihoidliku panuse on sellesse andnud ka eestlased. 130 000 vaatajani pole 1990ndatel küündinud ükski teine siinmail linastunud film. Võrdluseks: «Viimne reliikvia» kogus omal ajal 700 000 vaatajat, praegu linastuv «Sõrmuste isand» on jõudnud alles 74 000 vaatajani.

11 Oscarit teeninud «Titanic» tõestas eepiliste suurfilmide elujõulisust, mis 1990ndatel oli kahanemas, ning ärgitas tulutuid diskussioone, miks ikkagi üks Romeo ja Julia stiilis vanamoodne armastuslugu ühtäkki nii populaarseks osutus. Arvamusi oli seinast sein, ühes olid veendunud aga kõik: oskuslikult ohjatud reklaamikampaania võib korda saata imesid. (PM)

